

NORGES HØYESTERETT

Den 6. mai 2025 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Noer, Arntzen og Sæther i

HR-2025-812-U, (sak nr. 25-057486STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A

B (advokat Cecilie Grue)

mot

Påtalemyndigheten

truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder anker over lagmannsrettens fellende dom i sak om blant annet medvirkning til grov narkotikaovertrjedelse og forsøk på dette.
- (2) Ved tiltalebeslutning 8. desember 2023, rettet av møtende aktor i tingretten, ble de to tiltalte som har anket og en tredje person tiltalt for medvirkning til grov narkotikaovertrjedelse ved tilvirkning av cannabis, samt forsøk på dette skilt ut i egen tiltalepost. Grunnlagene for overtrjedelsene var angitt slik:

«I perioden fra midten av februar 2023 til torsdag 30. mars 2023 i ---veien 0 i X, etter å ha installert teknisk utstyr som var egnet for formålet, dyrket og drev de frem 168 cannabisplanter med en samlet produksjonskapasitet på ca 14 952 gram røykbart materiale. A skaffet produksjonslokale og/eller finansierte dette. B organiserte innkjøp og C utførte etableringen og hadde ansvar som gartner.»

[...]

Til tid og på sted som beskrevet under post I forsøkte de å dyrke og drive frem 273 cannabisplanter (stiklinger) som tilsammen ville gitt et utbytte på minst 17 199 gram cannabis eller medvirket til dette. De lyktes ikke fullt ut med tilvirkningen idet politiet askjonerte og stoppet produksjonen.»

- (3) A var også tiltalt for skadeverk eller medvirkning til dette.
- (4) Tingretten besluttet at det skulle gjøres rettspsykiatrisk undersøkelse av tiltalte B. De sakkyndige avga erklæring 3. januar 2024.

- (5) Follo og Nordre Østfold tingrett avsa 12. mars 2024 dom med slik domsslutning for så vidt gjelder B og A:

«1. B, født 00.00.1978, frifinnes.

2. Påstand om inndragning overfor B, født 00.00.1978, av beslaglagt produksjonsutstyr og én mobiltelefon til staten, jf. straffeloven § 69, tas ikke til følge.

[...]

7. A, f. 00.00.1976 dømmes for overtredelse av

- straffeloven § 232 første ledd, jf. § 231 første ledd, jf. straffeloven § 15
- straffeloven § 232 første ledd, jf. § 231 første ledd, jf. straffeloven § 15, jf. § 16
- straffeloven § 351 første ledd, jf. straffeloven § 15

sammenholdt med straffeloven § 79 bokstav a til

fengsel i 2 – to – år.

Varetektsfradrag utgjør 47 dager, jf. straffeloven § 83.

8. A, f. 00.00.1976 dømmes til å betale 29 070 –tjuenitusenogsytti- kroner i skadeserstatning til D innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av dommen.
9. A, f. 00.00.1976 dømmes til å tåle inndragning av beslaglagt produksjonsutstyr som beskrevet i dok. 04,01,06 og dok. 04,01,14, til staten, jf. straffeloven § 69.»

- (6) Tingretten fant at B var utilregnelig, jf. straffeloven § 20 andre ledd.

- (7) Påtalemyndigheten anket over frifinnelsen av B. A anket bevisbedømmelsen for de tre postene som gjaldt ham. Lagmannsretten henviste ankene til behandling. Den tredje tiltaltes anke over straffutmålingen ble henvist, men vedkommende trakk senere anken. Forut for ankeforhandlingen avga de sakkyndige en tilleggserklæring.

- (8) Eidsivating lagmannsrett avsa 13. desember 2024 dom med slik domsslutning:

«1. B, født 00.00.1978, dømmes for overtredelse av straffeloven § 232 første ledd, jf. § 231 første ledd, jf. straffeloven § 15 og straffeloven § 232 første ledd, jf. § 231 første ledd, jf. straffeloven §§ 15 og 16, alt sammenholdt med straffeloven § 79 bokstav a), til en straff av fengsel i 2 – to – år og 2 – to – måneder. I straffen fragår 48 – førtiåtte – dager for utholdt varetekt.

2. B dømmes til å tåle inndragning av produksjonsutstyr som nevnt i dok. 04,01,06 og dok. 04,01,14, samt en Apple iPhone, p.t. i politiets beslag.

3. A, født 00.00.1976, dømmes for overtredelse av straffeloven § 232 første ledd, jf. § 231 første ledd, jf. straffeloven § 15; straffeloven § 232 første ledd, jf. § 231 første ledd, jf. straffeloven §§ 15 og 16 og straffeloven § 351 første ledd jf. straffeloven § 15, alt sammenholdt med straffeloven § 79 bokstav a), til en straff av fengsel i 2 – to – år og

6 – seks – måneder. I straffen fragår 47 – førtisyv – dager for utholdt varetekt.»

4. A dømmes til å betale 29.070 – niogtyvetusenogsytti – kroner til D innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen.»

- (9) B har anket til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen, saksbehandlingen og straffutmålingen. Til tilregnelighetsspørsmålet anføres at tiltalte har hatt en alvorlig sinnslidelse som har vært ubehandlet i over 20 år og påvirket hans virkelighetsoppfatning i en slik grad at han ikke kan ha forstått konsekvensene av sine handlinger. Dette, sammenholdt med hans begrensede rolle, tilsier at han ikke hadde skyldene da han gjorde noen en tjeneste som han ikke forstod konsekvensene av.
- (10) Det er videre gjort gjeldende som saksbehandlingsfeil at straffeloven § 80 bokstav f er ikke vurdert til tross for at bestemmelsen ble anført.
- (11) Til straffutmålingen er det anført at straffeloven § 80 bokstav f tilsier en mildere straffart. Medvirkningen var svært begrenset.
- (12) *Påtalemyndigheten* har påstått anken fra B nektet fremmet. Det er vist til at lagmannsrettens vurdering av tilregnelighet er riktig og forsvarlig, og i tråd med rettspraksis. Det er klart at anken ikke kan føre frem. Anken reiser ikke prinsipielle spørsmål.
- (13) Også A har anket til Høyesterett. Hans anke gjelder straffutmålingen.
- (14) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at B ble frifunnet i tingretten, men domfelt i lagmannsretten. Hans anke kan derfor bare nektes fremmet dersom ankeutvalget finner det klart at anken ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. En eventuell ankenektelse må begrunnes, jf. § 323 andre ledd andre punktum.
- (15) B har anket over *rettsanvendelsen* knyttet til vurderingen av hans skyldene etter straffeloven § 20. Det beror etter hans syn på feil lovanvendelse når lagmannsretten konkluderte med at han hadde skyldene på gjerningstidspunktet.
- (16) Det hører til rettsanvendelsen å vurdere, innenfor rammen av det faktum som er beskrevet i lagmannsrettens dom, om vilkåret om skyldene er oppfylt. Beskrivelsen av «eksistensen, arten og styrken av gjerningsmannens symptomer» hører til bevisbedømmelsen, jf. Prop. 154 L (2016-2017) s. 121. Bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet kan Høyesterett ikke prøve, jf. straffeprosessloven § 306 andre ledd.
- (17) Straffeloven § 20 første ledd bokstav a slår fast at en person ikke har skyldene dersom vedkommende har en «sterkt avvikende sinnstilstand». Hva som ligger i dette er oppsummert slik i HR-2023-1243-A avsnitt 39:
- «Begrepet omfatter først og fremst de aktive psykosene, men også andre lidelser med tilsvarende symptomtyngde kan unntaksvis oppfylle vilkåret. Sykdommen må ha en avgjørende innflytelse på virkelighetsforståelsen for å være omfattet – det må være tale om en massiv sykdom på sinnet.»
- (18) Lagmannsretten tok utgangspunkt i dette i sin vurdering. Retten la til grunn at tiltalte B hadde en alvorlig sinnslidelse med livslangt perspektiv i form av paranoid schizofreni. Dette omfattet blant annet hørselshallusinasjoner og paranoide trekk.

- (19) Lagmannsretten konkluderte likevel med at tiltalte ikke hadde en «sterkt avvikende sinnstilstand» i lovens forstand, jf. straffeloven § 20 andre ledd bokstav a, ettersom det ikke forelå en «massiv sykdom på sinnet», jf. HR-2023-1243-A avsnitt 35 og 39. Bakgrunnen for konklusjonen var for det første de sakkyndiges uttalelse om at tiltalte bare hadde en «lett til moderat» svikt i virkelighetsforståelsen, på tross av sin schizofreni.
- (20) Videre la lagmannsretten vekt på arten, planmessigheten og varigheten av de handlingene som tiltalen gjaldt. Domfellelsen gjaldt som nevnt medvirkning til produksjon av cannabisplanter. Lagmannsretten fant blant annet bevist at B over en tidsperiode hadde foretatt nettsøk etter nødvendige gjenstander til plantasjedriften, og at han også selv hadde gjort innkjøp til driften. Kontakten hans med to andre som var involvert i plantasjen hadde vart over en lengre tidsperiode. Lagmannsretten konkluderte slik:

«Det er ingen grunn til å trekke i tvil de sakkyndiges syn om at tiltalte lider av en alvorlig sinnslidelse, og at denne har et livslangt perspektiv. Den sakkyndige erklæringen inneholder lite som underbygger at tiltaltes evne til virkelighetsforståelse knyttet til handlinger som var nødvendige for å begå den forbrytelsen tiltalen beskriver, var vesentlig svekket. Den sakkyndige erklæringen konkluderer nemlig også med at graden av svikt i virkelighetsforståelsen var "lett til moderat". Tiltaltes sammensatte handlinger, med internettsøk, handledurer til og telefonoppringninger til forhandlere av gartnerutstyr, bistand til andre vietnamesere for å komme til Norge, viser dette.

Etter lagmannsrettens syn er det ført tilstrekkelig bevis for at tiltalte Bs evne til virkelighetsforståelse ikke var så svekket at han må vurderes å være utilregnelig. Det foreligger etter lagmannsrettens syn ikke en slik "massiv sykdom på sinnet" som gjør det riktig å frita ham for straff.»

- (21) Det er riktig når lagmannsretten legger vekt på evnen til virkelighetsforståelse og gjennomføringsevne ved vurderingen av om grunnvilkåret om sterkt avvikende sinnstilstand er oppfylt. Disse momentene har betydning både ved vurderingen av grunnvilkåret om sterkt avvikende sinnstilstand og ved vurderingen av tilleggsvilkåret om utilregnelighet, jf. HR-2025-662-A avsnitt 38. Evnen til å planlegge straffbare handlinger, som lagmannsretten fremhever, er relevant fordi den sier noe om virkelighetsforståelsen og gjennomføringsevnen.
- (22) Lagmannsrettens vurderinger er dermed etter ankeutvalgets syn i tråd med loven, lovens forarbeider og høyesterettspraksis. Ankeutvalget finner det etter dette klart at anken over rettsanvendelsen ikke vil føre frem.
- (23) B har også anket over *saksbehandlingen og straffutmålingen*. Det anføres at lagmannsretten har trådt feil når den ved straffutmålingen ikke har drøftet betydningen av straffeloven § 80 bokstav f. Bestemmelsen sier at straffen kan settes under minstestrafen eller til en mildere straffart blant annet når lovbryteren har en betydelig svekket virkelighetsforståelse på grunn av sterkt avvikende sinnstilstand. Lagmannsretten kom imidlertid til at tiltalte ikke hadde en sterkt avvikende sinnstilstand på handlingstidspunktet. Betydningen av domfeltes psykiske sykdom er dermed drøftet med utgangspunkt i straffeloven § 78 bokstav d. Dette er korrekt, og ankeutvalget kan dermed heller ikke se at det er feil ved lagmannsrettens saksbehandling.

- (24) Domfellelsen gjaldt befatning med en plantasje der det var igangsatt «produksjon av cannabisplanter med en samlet kapasitet på minst 32 kg røykbart materiale, hvorav de plantene som anses tilvirket (post I) utgjorde nesten 15 kg og de plantene som var på forsøksstadiet (post II) hadde en kapasitet på drøyt 17 kg».
- (25) Utgangspunktet for straffen ble satt til noe i underkant av fengsel i 3 år og 6 måneder, blant annet under henvisning til Rt-2007-1341 og LB-2019-163709. Straffen for domfelte på fengsel i 2 år og 2 måneder er fastsatt ut fra mengden planter og hensyntatt hans rolle og psykiske sykdom. Ankeutvalget kan ikke se at det er noe åpenbart misforhold mellom straffen og handlingene, jf. straffeprosessloven § 344.
- (26) Ankeutvalget finner det på denne bakgrunn klart at anken ikke på noe punkt vil føre fram, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum.
- (27) Siden ankeutvalget finner at anken heller ikke gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett, gis det ikke samtykke til ankebehandling, jf. § 323 første ledd andre punktum.
- (28) A er domfelt både i tingretten og lagmannsretten. Hans anke kan ikke fremmes uten samtykke fra ankeutvalget. Utvalget kan bare gi samtykke når anken gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd første og andre punktum.
- (29) Ankeutvalget finner enstemmig at det ikke er tilstrekkelig grunn til at anken blir fremmet for Høyesterett, jf. straffeprosessloven § 323. Anken tillates derfor ikke fremmet. Det er på denne bakgrunn ikke nødvendig å ta stilling til om hans anke skal avvises fordi den er for sent fremsatt og mangler underskrift.
- (30) Avgjørelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Anken fra B nektes fremmet.

Anken fra A tillates ikke fremmet.

Wenche Elizabeth Arntzen
(sign.)

Ragnhild Noer
(sign.)

Knut Erik Sæther
(sign.)